

Системна криза української видавничої галузі засвідчила неефективність і застарілість більшості стратегічних підходів та комунікативних моделей, потребу їх модернізації та трансформації. Інноваційний підхід має орієнтуватись на використання сервісів та інструментарію Інтернету, сприяти формуванню "людноцентричного" бізнесу.

Список використаної літератури

1. *Афонін О.*: українська книжка починає мстити за неповагу до неї. — Режим доступу: <http://litakcent.com/2013/06/06/afonin-ukrajinska-knyzhka-pochynaje-mstyty-za-nerovahu-do-neji> (дата звернення: 31.12.2014). — Назва з екрана.
2. *Балахнин И.* Горизонтальный мир: экономика, инновации, новые медиа / И. Балахнин. — Москва : Ideabooks Publishing, 2012. — 52 с.
3. *Бровко С. Л.* Инновационные коммуникации в инновационном социуме / С. Л. Бровко // Менеджмент инноваций. — 2013. — № 2. — С. 94—105.
4. *Гидденс Э.* Устроение общества: Очерк теории структуризации / Э. Гидденс. — Москва : Академический проект, 2003. — 528 с.
5. *Городенко Л. М.* Мережева комунікація: проблеми філософії сприйняття / Л. М. Городенко // Світ соціальних комунікацій. — 2011. — № 3. — С. 5—9.
6. *Дюркгейм Э.* Социология. Ее предмет, метод, предназначение / Э. Дюркгейм ; [пер. с фр.; сост., послесл. и прим. А. Б. Гофмана]. — Москва : Канон, 1995. — 352 с.
7. *Кузьменкова М. А.* Phygital-технологии — инновация в мире коммуникаций / М. А. Кузьменкова // Медиаскоп. — 2014. — № 3. — Режим доступа: <http://www.mediascope.ru/node/1570>. — Загл. с экрана.
8. *Петропавловская Ю. А.* Интеграция книгоиздания в систему массмедиа: опыт зарубежных и отечественных издательских структур / Ю. А. Петропавловская // Медиаскоп. — 2014. — № 2. — Режим доступа: <http://www.mediascope.ru/node/1511>. — Загл. с экрана.
9. *Теремко В. І.* Філософсько-економічні виміри буттєвості книги / В. І. Теремко // Вісник Книжкової палати. — 2010. — № 9. — С. 9—10.
10. *Теремко В. І.* Читання як стратегічна проблема видавничої сфери / В. І. Теремко // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. — 2011. — Вип. 3 (19). — С. 153—173.
11. *Шилина М. Г.* Текстогенные трансформации инфосферы. Методологический эскиз становления Интернета : монография / М. Г. Шилина. — Москва : РИЦ Северо-Восток, НИУ ВШЭ, 2012. — 736 с.
12. *Українська книга: світоглядні орієнтири.* Олександр Афонін про деякі відмінності в теорії та практиці. — Режим доступу: <http://uabooks.info/ua/news/market/?pid=3508> (дата звернення: 31.12.2014). — Назва з екрана.

Проаналізована важная для современного издательского дела проблема инновационных изменений, обусловленная идеологическими, социальными, технологическими, политическими и коммуникативными детерминантами. Особое внимание уделено влиянию коммуникативной активности издательства на аудиторию. Поднятые теоретико-прикладные проблемы будут способствовать формированию представления о направлениях дальнейшего развития издательской отрасли.

The article examines important problem of innovation changes for modern publishing and their conditioning ideological, social, technological, political and communicative determinants. Special attention is paid to the analysis of the impact of communicational activity of publishing on the audience. Affected theoretical and applied problems promote a imagination of the directions of further development of the publishing industry.

Надійшла до редакції 17 січня 2015 року

УДК 655.41(477)"2014"

Анатолій Мураховський,
здобувач кафедри видавничої
справи та редагування
Видавничо-поліграфічного
інституту НТУУ "КПІ"

Світлана Буряк,
завідувач відділу статистичного
моніторингу та аналізу друку
Книжкової палати України

Книговидавнича діяльність в Україні: аналітичний огляд за підсумками 2014 року

Проаналізовано стан українського книговидання за 2014 рік за асортиментом видавничої продукції, її мовною та територіальною ознаками. Наведено статистичні дані щодо випуску книг і брошур провідними вітчизняними видавництвами різної форми власності, в тому числі сфери управління Держкомтелерадіо України.

Ключові слова: асортимент видавничої продукції, кількісні показники, аналіз випуску видань, видавництва, видавничі організації, книговидання.

У 2014 році в Книжкову палату України надійшло й зареєстровано 20 044 назви книг і брошур загальним тиражем 55 312,0 тис. пр., що порівняно з даними 2013 року становить: за назвами — 83,7%, за тиражами — 79,5%. За результатами 2014 року на одного мешканця України припадає 1,28 книги. Авторефератів дисертацій видано 6512 друк. од. тиражем 651,9 тис. пр. Їхній випуск за кількістю назв зменшився на 1448 друк. од., або на 18,2%, тиражі — на 155,9 тис. пр., або на 19,3%. Авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук надійшло 779 друк. од. тиражем 78,6 тис. пр., тобто 12,0%

загальної кількості назв і 12,1% загального тиражу цього асортименту друкованої продукції; кандидата наук — 5733 друк. од. (88,0%) тиражем 573,3 тис. пр. (87,9%).

Образотворчих видань вийшло 506 друк. од. тиражем 1306,7 тис. пр., порівняно з 2013 роком кількість видань зменшилась на 51 друк. од., тираж — на 259,0 тис. пр. Різноманіттям відзначився випуск книжкових образотворчих видань. Їхня кількість становить 474 друк. од. тиражем 1280,6 тис. пр. (93,7% загальної кількості назв і 98% загального тиражу). У порівнянні з 2013 роком кількість книжкових образотворчих видань знизилась на 7 назв, або

на 8,5%, тиражі — на 243,7 тис. пр., або на 16%; аркушевих образотворчих видань випущено 32 назви тиражем 26,1 тис. пр., що становить 6,3% загальної кількості назв і 2% загального тиражу. Порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 7 друк. од. (17,9%), тиражі — на 15,3 тис. пр. (37%).

Картографічних видань у 2014 році випущено 174 друк. од. тиражем 598,6 тис. пр., порівняно з 2013 роком за назвами їхня кількість зменшилась на 101 друк. од. (36,7%), а тиражі — на 265,8 тис. пр. (30,7%).

Нотних видань надійшло в Книжкову палату України 198 друк. од., що менше на 19 друк. од. у порівнянні з даними 2013 року (8,8%), тиражі зросли на 3,8 тис. пр. (3,5%). Домінують серед нотних видань твори вокальної музики: 89 назв тиражем 43,3 тис. пр., або 44,9% загальної кількості назв і 38% загального тиражу. Творів інструментальної музики надійшло 66 назв тиражем 49,7 тис. пр., відповідно 33,3% і 43,6%.

Загальні дані про випуск неперіодичних видань у 2014 році наведено в табл. 1.

У 2014 році порівняно з 2013 роком у загальному асортименті книг і брошур спостерігається зменшення як за назвами, так і за тиражами: книг на 3548 друк. од. (15,6%) та на 11 648,7 тис. пр. (19%); брошур на 1031 друк. од. (28,6%) та на 2615 тис. пр. (31,2%); зменшився випуск видань у палітурці на 2123 друк. од. (22,6%) та на 11 653,5 тис. пр. (31,5%); в обкладинці — на 2156 друк. од. (12,7%) та на 2610,2 тис. пр. (8%); нових видань випущено менше на 3968 друк. од. (15,9%) та на 13 818,5 тис. пр. (21%); перевидань менше на 311 друк. од. (24%), тиражі також зменшились на 445,2 тис. пр. (15,3%); скоротився випуск серійних видань за назвами на 1515 друк. од. (29%) та на 2518,2 тис. пр. (74,9%) за тиражами. Перекладних видань видрукувано менше на 36 друк. од. (1,9%) та на 3468,3 тис. пр. (31,2%). Спостерігається зменшення випуску як за назвами, так і за тиражами книг і брошур з електронним додатком, відповідно на 34 друк. од., або на 17,9%, та на 157,3 тис. пр. (35,2%) (табл. 2).

Таблиця 1

Загальні дані про випуск неперіодичних видань

Види видань	2013		2014			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2013 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2013 року
Книги і брошури	26 323	69 575,7	22 044	83,7	55 312,0	79,5
Автореферати дисертацій	7 960	807,8	6 512	81,8	651,9	80,7
Образотворчі видання	557	1 565,7	506	90,8	1 306,7	83,5
Картографічні видання	275	864,4	174	63,3	598,6	69,3
Нотні видання	217	110,1	198	91,2	113,9	103,5

Таблиця 2

Загальна характеристика випуску книг і брошур

Види видань	2013		2014			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2013 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2013 року
Усього, у т. ч.:	26 323	69 575,7	22 044	83,7	55 312,0	79,5
<i>Книги</i>	22 721	61 185,6	19 173	84,4	49 536,9	81,0
% відношення до кількості назв, тиражу	86,3	87,9	87,0		89,6	
<i>Брошури</i>	3 602	8 390,1	2 571	71,4	5 775,1	68,8
% відношення до кількості назв, тиражу	13,7	12,1	11,7		10,4	
<i>У палітурці</i>	9 381	37 035,3	7 258	77,4	25 381,8	68,5
% відношення до кількості назв, тиражу	35,6	53,2	32,9		45,9	
<i>В обкладинці</i>	16 942	32 540,4	14 786	87,3	29 930,2	92,0
% відношення до кількості назв, тиражу	64,4	46,8	67,1		54,1	
<i>Нові видання</i>	25 029	65 736,8	21 061	84,1	51 918,3	79,0
% відношення до кількості назв, тиражу	95,1	94,5	95,5		93,9	
<i>Перевидання</i>	1 294	3 838,9	983	76,0	3 393,7	84,7
% відношення до кількості назв, тиражу	4,9	5,5	4,5		6,1	
<i>Серійні видання</i>	5 220	16 410,6	3 705	71,0	13 892,4	25,1
% відношення до кількості назв, тиражу	19,8	23,6	16,8		25,1	
<i>Перекладні видання</i>	1 927	11 164,6	1 891	98,1	7 696,3	68,8
% відношення до кількості назв, тиражу	7,3	16,0	8,6		13,9	
<i>Книги і брошури з електронним додатком</i>	190	447,3	156	82,1	290,0	64,8
% відношення до кількості назв, тиражу	0,7	0,6	0,7	—	0,5	—

Більше половини (57,3%) книг і брошур за тиражними групами (табл. 3) друкувалося тиражем до 0,5 тис. пр., у порівнянні з аналогічними даними 2013 року кількість назв зменшилась на 2389 друк. од., або на 15,9%, а тиражі — на 589,9 тис. пр., або на 15%. Найпопулярнішими у цій групі є наукові видання (36,3% та 38,2%); навчальна та методична література для вищих навчальних закладів, яка становить

30,3% загальної кількості назв і 47,4% загального тиражу; офіційні видання (17,3% і 18,7%). Видань тиражем від 0,5 до 1 тис. пр. випущено 12,5% загальної кількості назв і 4,8% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 210 друк. од. (7,1%), тиражі — на 480,1 тис. пр. (15,3%). У цій групі домінують літературно-художні видання для дорослих (43,8%) та науково-по-

пулярні (24,4%). Видань тиражем від 1 до 5 тис. пр. вийшло 22,3% загальної кількості назв і 25,7% загального тиражу, порівняно з 2013 роком їхня кількість зменшилась за назвами на 1124 друк. од. (18,6%), за тиражами — на 3331,4 тис. пр. (19%); у цій групі переважають навчальні та методичні видання (47,5%), література для дітей та юнацтва (30,1%) і науково-популярна (11,5%). Видання тиражем від 5 до 10 тис. пр. становлять 4,8% загальної кількості назв і 16,5% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 26 друк. од. (2,4%), тиражі — на 107,5 тис. пр. (1,2%); у цій групі домінують художня зарубіжна література (45%), підручники і посібники для загальноосвітньої школи (38,1%). Видання тиражем від 10 до 50 тис. пр. становлять 2,5% загальної кількості назв і 22,6% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 212 друк. од. (28,1%), тиражі — на 4635,7 тис. пр. (27,1%); у цій групі переважають видання для організації дозвілля (40,8%) та довідкові (33,6%). Тиражем від 50 до 100 тис. пр. випущено 0,4% загальної кількості назв і 10,5% загального тиражу, що на 26 друк. од. (46,4%) більше, ніж у 2013, відповідно, тираж збільшився на 1194,5 тис. пр. (26%); у цій групі надавалася перевага підручникам і посібникам для 1—4 класів (54%). Видань тиражем більше 100 тис. пр. випущено 0,2% і 13,8% загальної кількості назв та загального тиражу, порівняно з позаминулим роком кількість назв зменшилась на

36 друк. од. (45,6%), тиражі — на 6313,6 тис. пр. (45,3%). Найбільше у цій групі випущено підручників і посібників для 5—9 класів (86%).

Без зазначення тиражів у випускних даних і формах звітності надійшло 50 друк. од., що становить у процентному відношенні до загальної кількості назв 0,2%.

Аналіз видавничої продукції за тематичними розділами (табл. 4) підтверджує, що в її загальній масі домінують книги і брошури політичної та соціально-економічної тематики — 5291 друк. од. загальним тиражем 5759,2 тис. пр. (24% загальної кількості назв і 10,4% загального тиражу). Порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 1029 друк. од., або на 16,3%, тиражі — на 19,8 тис. пр., або на 0,3%. На другій сходинці — література з освіти та культури — 4963 друк. од. тиражем 26 422,8 тис. пр. (22,5% загальної кількості назв і 47,8% загального тиражу). Порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 533 друк. од., або на 9,7%, тиражі — на 8914,4 тис. пр., або на 25,2%. Далі — художня література — 3416 друк. од. тиражем 7171,5 тис. пр. (15,5% і 13%), у порівнянні з 2013 роком і кількість назв, і тиражі зменшились відповідно на 697 друк. од., або на 16,9%, та на 2310,7 тис. пр., або на 24,4%. Технічної літератури надійшло 2367 друк. од. тиражем 4889,5 тис. пр. (10,7% і 8,8%), у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 466 друк. од., або на 16,4%, тиражі — на 1265,9 тис. пр., або на 20,6%.

Таблиця 3

Розподіл випуску книг і брошур за тиражними групами

Тиражна група	2013		2014			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2013 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2013 року
Усього	26 323	69 575,7	22 044	83,7	55 312,0	79,5
до 0,5 тис. пр.	15 012	3 941,0	12 623	84,1	3 351,1	85,0
до 1,0 тис. пр.	2 958	3 140,8	2 748	92,9	2 660,7	84,7
до 5,0 тис. пр.	6 031	17 553,8	4 907	81,4	14 222,4	81,0
до 10,0 тис. пр.	1 074	9 260,3	1 048	97,6	9 152,8	98,8
до 50,0 тис. пр.	755	17 135,3	543	71,9	12 499,6	72,9
до 100,0 тис. пр.	56	4 594,6	82	146,4	5 789,1	126,0
більше 100,0 тис. пр.	79	13 949,9	43	54,4	7 636,3	54,7
без зазначення тиражів	358	—	50	—	—	—

Таблиця 4

Випуск книг і брошур за укрупненими тематичними розділами

Тематичні розділи	2013		2014			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2013 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2013 року
Усього	26 323	69 575,7	22 044	83,7	55 312,0	79,5
Політична і соціально-економічна література	6 320	5 779,0	5 291	83,7	5 759,2	99,7
Природничо-наукова література	1 653	938,7	1 315	79,6	803,4	85,6
Технічна література	2 833	6 155,4	2 367	83,6	4 889,5	79,4
Сільськогосподарська література	661	970,0	508	76,9	492,5	50,8
Медицина. Охорона здоров'я	958	2 160,8	732	76,4	1 432,1	66,3
Фізична культура і спорт	159	146,0	146	91,8	73,2	50,1
Література з освіти та культури	5 496	35 337,2	4 963	90,3	26 422,8	74,8
Друк у цілому. Книгознавство. Преса. Поліграфія	320	174,8	209	65,3	159,2	91,1
Мистецтво. Мистецтвознавство	335	710,1	367	109,6	584,7	82,3
Література з філологічних наук	1 110	814,7	875	78,8	406,2	49,9
Художня література. Фольклор	4 113	9 482,2	3 416	83,1	7 171,5	75,6
Література для дітей	2 339	6 721,4	1 809	77,3	4 934,5	73,4
Література універсального змісту	26	185,4	46	176,9	2 183,2	1 177,6

В асортименті книжкового потоку за цільовим призначенням (табл. 5), як і раніше, переважають книги соціально значущої тематики. Як за назвами, так і за тиражами лідирують видання навчальної та методичної літератури (7758 друк. од. тиражем 27 550,9 тис. пр.), що у процентному відношенні до загальної кількості назв становить 35,2% і 49,8% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 1197 друк. од., або на 13,4%, тиражі — на 8989,3 тис. пр., або на 24,6%. Наукові видання посідають другу позицію за кількістю назв (4819 друк. од., тобто 21,9% загальної кількості назв), що зменшилась на 681 друк. од. (12,4%), за тиражами (1550,1 тис. пр., тобто 2,8% загального тиражу) поступаються літературно-художнім (третє місце) і зменшились на 253,8 тис. пр. (14,1%); літе-

ратурно-художніх видань надруковано 3416 друк. од. загальним тиражем 7171,5 тис. пр., що становить у процентному відношенні до загальної кількості назв 15,5% і 13% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 697 друк. од. (16,9%), тиражі — на 2310,7 тис. пр. (24,4%). Видань для дітей та юнацтва (четверте місце) надруковано 1809 друк. од. тиражем 4934,5 тис. пр. (8,2% і 8,9%), порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 530 друк. од. (22,7%), тиражі — на 1786,9 тис. пр. (26,6%). Науково-популярних видань (п'яте місце) надруковано 1064 друк. од. тиражем 1964,4 тис. пр. (4,8% і 3,6%), однак у порівнянні з 2013 роком їх кількість знизилась за назвами на 148 друк. од. (12,2%), а за тиражами спостерігається зростання на 103,5 тис. пр. (5,6%).

Таблиця 5

Випуск книг і брошур за цільовим призначенням

Розділи цільового призначення	2013		2014			
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	% відношення до 2013 року	Тираж, тис. пр.	% відношення до 2013 року
Усього	26 323	69 575,7	22 044	83,7	55 312,0	79,5
Наукові видання	5 500	1 803,9	4 819	87,6	1 550,1	85,9
Науково-популярні видання	1 212	1 860,9	1 064	87,8	1 964,4	105,6
Нормативно-практичні видання	649	1 273,6	532	82,0	1 072,8	84,2
Офіційні видання	1 033	371,5	744	72,0	308,3	83,0
Громадсько-політичні видання	59	73,0	39	66,1	49,0	67,1
Навчальні та методичні видання	8 955	36 540,2	7 758	86,6	27 550,9	75,4
Літературно-художні видання	4 113	9 482,2	3 416	83,1	7 171,5	75,6
Видання для дітей та юнацтва	2 339	6 721,4	1 809	77,3	4 934,5	73,4
Довідкові видання	610	1 439,7	500	82,0	1 415,2	98,3
Інформаційні видання	63	173,6	54	85,7	51,6	29,7
Видання для видавців і книгорозповсюджувачів	—	—	1	—	88,0	—
Бібліографічні видання	180	38,6	130	72,2	34,8	90,2
Видання для організації дозвілля	970	8 313,3	717	73,9	7 575,2	91,1
Рекламні видання	9	8,0	80	888,9	16,0	200,0
Література релігійного змісту	631	1 475,8	381	60,4	1 529,7	103,7

Минулого 2014 року 64,2% загальної кількості назв (14 145 друк. од.) і 55% загального тиражу (30 404,7 тис. пр.) книг і брошур випущено українською мовою (табл. 6). Кількість назв порівняно з 2013 роком зменшилась на 2165 друк. од. (13,3%), тиражі — на 7488,2 тис. пр. (19,8%). Мовами національних меншин книг і брошур видруковано 5859 друк. од. тиражем 22 337,9 тис. пр., тобто 26,6% загальної кількості назв і 40,4% загального тиражу. Порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 1553 друк. од., або на 21%, а тиражі — на 5741,8 тис. пр., або на 20,4%; російською мовою випущено 5629 друк. од. тиражем 22 049,1 тис. пр., що становить 25,5% і 39,9% загальної кількості назв і загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 1569 друк. од. (21,8%), тиражі — на 5602,9 тис. пр. (20,3%). Серед книг і брошур, випущених іноземними мовами, найбільше надруковано англійською — 328 друк. од. тиражем 866,3 тис. пр. (1,5% і 1,6%) (у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 181 друк. од., або на 35,6%, тиражі — на 218,4 тис. пр., або на 20,1%), та німецькою — 100 друк. од. тиражем 144,8 тис. пр. (у порівнянні з 2013 роком кількість назв збільшилась на 27 друк. од. (37%), тиражі, навпаки, зменшились на 163,6 тис. пр., або 53%.

В асортименті друкованої продукції 15,5% загальної кількості видань за назвами і 13% загального тиражу — художня література. Українською мовою випущено 1710 друк. од., або 50,1% загальної кількості назв, тиражем 2056,4 тис. пр., або 28,7% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 322 друк. од. (15,8%), тиражі — на 107,6 тис. пр. (5%); російською мовою — 1400 друк. од. (41%) тиражем 4950,4 тис. пр. (69%), порівняно з 2013 роком кількість видань скоротилася на 387 друк. од. (21,7%), тиражі — на 2208,6 тис. пр. (30,9%) (табл. 7).

Дитячої літератури у 2014 році (табл. 8) надруковано 1809 друк. од. тиражем 4934,5 тис. пр., що становить 8,2% загальної кількості назв і 8,9% загального тиражу. Її випуск за кількістю назв порівняно з 2013 роком зменшився на 530 друк. од., або на 22,7%, тиражі — на 1786,9 тис. пр., або на 26,6%. Середній тираж дитячої літератури у 2014 році становив 2,7 тис. пр. (у 2013 — 2,9 тис. пр., у 2012 — 2,9 тис. пр., у 2011 — 2,8 тис. пр.). Українською мовою випущено 1126 друк. од. тиражем 2445,8 тис. пр. — 62,2% загальної кількості назв і 49,6% загального тиражу, російською — 627 друк. од. тиражем 2272,9 тис. пр. — 34,7% загальної кількості назв і 46,1% загального тиражу. Іншими мовами вийшло 56 друк. од. тиражем 215,8 тис. пр. (3,1% загальної кількості назв і 4,4% загального тиражу).

Випуск книг і брошур мовами народів світу

Мова видання	2013		2014	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	26 323	69 575,7	22 044	55 312,0
Українська	16 310	37 892,9	14 145	30 404,7
Англійська	509	1 084,7	328	866,3
Білоруська	1	0,3	1	0,5
Болгарська	1	0,5	1	1,0
Вірменська	—	—	1	0,1
Грецька	—	—	1	0,2
Іспанська	17	25,3	5	1,5
Італійська	1	1,0	1	0,3
Есперанто	—	—	1	0,3
Казахська	9	2,7	—	—
Кримськотатарська	38	35,1	15	13,0
Латинська	2	3,5	—	—
Литовська	—	—	1	0,5
Молдавська	9	0,9	12	7,3
Німецька	73	308,4	100	144,8
Перська	1	0,2	—	—
Польська	24	16,7	31	12,1
Російська	7 198	27 652,0	5 629	22 049,1
Румунська	23	32,9	45	101,2
Русинська	3	1,3	2	0,6
Словацька	1	0,5	—	—
Старослов'янська (церковнослов'янська)	15	6,8	5	3,3
Турецька	1	0,1	2	0,8
Угорська	17	4,3	15	4,8
Французька	27	116,9	22	38,1
Чеська	1	0,1	2	1,8
Японська	—	—	1	0,2
Видання українською і російською мовами	978	600,2	808	424,9
Видання кількома мовами народів України	64	58,3	56	23,1
Видання кількома мовами народів світу	895	1 520,6	731	1 062,6
Українсько-російські словники	12	15,9	4	4,3
Словники мовами народів України	6	5,0	13	9,8
Словники мовами народів світу	87	188,6	66	134,8

Таблиця 7

Випуск художньої літератури мовами народів світу

Мова видання	2013		2014	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	4 113	9 482,2	3 416	7 171,5
Українська	2 032	2 164,0	1 710	2 056,4
Російська	1 787	7 159,0	1 400	4 950,4
Англійська	11	10,6	11	17,9
Білоруська	1	0,3	—	—
Болгарська	1	0,5	—	—
Вірменська	—	—	1	0,1
Есперанто	—	—	1	0,3
Кримськотатарська	8	4,1	9	5,8
Латинська	1	3,0	—	—
Литовська	—	—	1	0,5
Молдавська	—	—	1	2,0
Німецька	1	0,1	2	1,3
Польська	2	2,5	1	0,5
Румунська	—	—	4	1,4
Русинська	2	0,6	2	0,6
Старослов'янська (церковнослов'янська)	4	3,0	4	3,0

Угорська	—	—	1	0,3
Французька	3	0,6	1	1,0
Чеська	—	—	1	0,3
Українською і російською мовами	214	95,8	237	116,6
Кількома мовами народів України	13	14,8	8	3,1
Кількома мовами народів світу	33	23,3	21	10,0

Таблиця 8

Випуск дитячої літератури мовами народів світу

Мова видання	2013		2014	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	2 339	6 721,4	1 809	4 934,5
Українська	1 315	3 128,6	1 126	2 445,8
Російська	957	3 454,8	627	2 272,9
Англійська	24	14,1	4	6,0
Кримськотатарська	1	0,5	1	1,0
Німецька	4	2,0	—	—
Румунська	3	15,0	28	92,0
Словацька	1	0,5	—	—
Видання українською і російською мовами	21	91,9	13	104,0
Кількома мовами народів України	—	—	2	1,5
Кількома мовами народів світу	13	14,0	8	11,3

Видавництвами і видавничими організаціями з державною формою власності (табл. 9) випущено 6129 друк. од. загальним тиражем 2355,0 тис. пр., що у процентному відношенні до загальної кількості назв становить 27,8% і 4,3% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 1347 друк. од., або на 18%, тиражі — на 994,9 тис. пр., або на 29,7%, у тому числі видавництвами у сфері управління Держкомтелерадіо України — 211 друк. од. (1%) тиражем 162,1 тис. пр. (0,3%), у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 85 друк. од., або на 28,7%, тиражі — на 236,7 тис. пр., або на 59,4%. Видавництва і видавничі організації з іншими формами власності випустили 15 915 друк. од. (72,2%) тиражем 52 957,0 тис. пр. (95,7%), у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 2932 друк. од. (15,6%), тиражі — на 13 268,8 тис. пр. (20%).

У 2014 році видавництвами і видавничими організаціями з державною формою власності випущено образотворчих видань 23 друк. од. загальним тиражем 18,3 тис. пр., що у процентному відношенні до загальної кількості назв становить 4,5% і 1,4% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зменшилась на 9 друк. од., або на 28,1%, тиражі — на 3,0 тис. пр., або на 14,1%, у тому числі видавництвами у сфері управління Держкомтелерадіо України — 5 друк. од. (1%) тиражем 4,4 тис. пр. (0,3%), у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 3 друк. од., або на 37,5%, тиражі — на 3,7 тис. пр., або на 45,7%. Видавництва і видавничі організації з іншими формами власності випустили 483 друк. од. (95,5%) тиражем 1288,4 тис. пр. (98,6%), у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 42 друк. од. (8%), тиражі — на 256,0 тис. пр. (16,6%).

Нотних видань видавництвами і видавничими організаціями з державною формою власності надруковано 97 друк. од. загальним тиражем 57,3 тис. пр., що становить 49% загальної кількості назв і 50,3% загального тиражу, порівняно з 2013 роком кількість назв зросла на 58 друк. од., або на 148,7%, тиражі — на 32,6 тис. пр., або на 132%, у тому числі видавництвами у сфері управління Держкомтелерадіо України — 9 друк. од. (4,5%) тиражем 6,8 тис. пр. (6%), у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 9 друк. од., тиражі — на 11,1 тис. пр. Видавництвами і видавничими організаціями з іншими формами власності випущено 51% загальної кількості назв і 49,7% загального

тиражу (101 друк. од. і 56,6 тис. пр.), у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 77 друк. од. (43,3%), тиражі — на 28,8 тис. пр. (33,7%).

Видавництвами і видавничими організаціями з державною формою власності випущено 154 друк. од. картографічних видань тиражем 441,2 тис. пр., у порівнянні з 2013 роком спостерігається зменшення за кількістю назв на 29 друк. од. (15,8%), а тиражі знизились на 193,2 тис. пр., або на 30,5%. У процентному відношенні до загальної кількості назв це становить 88,5% і 73,7% загального тиражу. Видавництва і видавничі організації з іншими формами власності випустили 11,5% загальної кількості назв і 25,3% загального тиражу, у порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 46 друк. од. (69,7%), а тиражі — на 51,6 тис. пр. (25,4%).

У табл. 10 відображена інформація про десять видавництв та видавничих організацій, які надрукували найбільшу кількість книг і брошур у 2014 році як за назвами, так і за тиражами. Лідерами в Україні за кількістю випущених книг і брошур є харківське видавництво "Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля" (1071 друк. од. тиражем 12 357,2 тис. пр.), ТОВ "Видавництво "Ранок" (550 друк. од. тиражем 2181,1 тис. пр.), харківське ТОВ "Видавництво "Фоліо" (613 друк. од. тиражем 1220,8 тис. пр.), тернопільське видавництво "Навчальна книга — Богдан" (406 друк. од. тиражем 867,2 тис. пр.) та виробничо-комерційна фірма "БАО" (294 друк. од. тиражем 1540,5 тис. пр.).

Шкільних підручників у 2014 році випущено 2515 друк. од. тиражем 21 431,0 тис. пр., що становить 32,4% загальної кількості назв і 77,8% загального тиражу навчальних і методичних видань (7758 друк. од. тиражем 27 550,9 тис. пр.). У порівнянні з 2013 роком кількість назв зменшилась на 1197 друк. од. (13,4%), тиражі — на 8989,3 тис. пр. (24,6%). Порівнюючи книговидання шкільних підручників за мовами (табл. 11), бачимо, що вони друкувалися 15 мовами народів світу, серед них: українською — 1808 друк. од., або 71,9% загальної кількості назв цього асортименту видавничої продукції, тиражем 16 843,4 тис. пр., або 78,6% загального його тиражу, російською — 450 друк. од., або 17,9% загальної кількості назв підручників, тиражем 3052,0 тис. пр., що становить 14,2% тиражу всіх підручників, іншими мовами надруковано 257 друк. од. (10,2%) тиражем 1535,6 тис. пр. (7,2%).

Випуск книг і брошур видавництвами та видавничими організаціями

Видавництва та видавничі організації	2013		2014	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	26 323	69 575,7	22 044	55 312,0
1. Видавництва з державною формою власності, у т. ч.:				
Сфера управління Держкомтелерадіо України, у т. ч.:	988	994,3	641	573,7
Веселка	9	13,3	21	26,8
Вища школа	1	3,0	—	—
Дніпро	9	7,6	8	8,5
Донбас	65	28,2	60	17,8
Здоров'я	8	8,0	—	—
Каменяр	23	180,6	19	28,2
Карпати	26	12,1	15	11,1
Книжкова палата України (видавнича організація)	18	2,5	3	0,3
Либідь	36	57,7	25	33,1
Мистецтво	3	2,4	4	1,4
Музична Україна	1	1,5	1	2,0
Основа	—	—	2	4,0
Світ	63	43,1	44	21,2
Січ	3	1,4	6	4,6
Таврида	23	22,9	—	—
Техніка	4	8,0	—	—
Україна	4	6,5	3	3,1
Сфера управління інших державних установ	692	595,5	430	411,6
2. Видавництва з іншими формами власності	4 243	18 764,0	3 427	14 908,7
3. Видавничі організації з державною формою власності	6 488	2 355,6	5 488	1 781,3
4. Видавничі організації з іншими формами власності	14 604	47 461,8	12 488	38 048,3

Таблиця 10

Видавництва, які випустили найбільшу кількість книг і брошур

Видавничі суб'єкти	2013		Видавничі суб'єкти	2014	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.		Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Х.: ДП з іноземними інвестиціями "Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля"	1 196	14 564,6	Х.: ДП з іноземними інвестиціями "Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля"	1 071	12 357,2
Х.: ТОВ "Видавництво "РАНОК"	818	3 021,8	Х.: ТОВ "Видавництво "РАНОК"	550	2 181,1
Х.: ТОВ "Видавництво "Фоліо"	613	1 220,8	Х.: ТОВ "Видавництво Фоліо"	436	876,0
Х.: ТОВ "Аргумент Принт"	417	1 627,5	Тернопіль: ТОВ "Видавництво "Навчальна книга — Богдан"	406	867,2
Донецьк: ТОВ "Виробничо-комерційна фірма "БАО"	374	1 486,0	Донецьк: Виробничо-комерційна фірма "БАО"	294	1 540,5
Тернопіль: ТОВ "Видавництво "Навчальна книга — Богдан"	367	919,4	Суми: Науково-виробниче підприємство "Росток А.В.Т."	274	458,5
Тернопіль: Редакція газети "Підручники і посібники"	363	1 052,6	К.: ТОВ "Видавництво "Генеза"	267	4839,8
Х.: ТОВ "Видавнича група "Основа"	308	516,1	Тернопіль: Редакція газети "Підручники і посібники"	254	597,8
К.: ВД "Освіта"	278	7 772,9	Х.: ПП "Торсінг плюс"	249	891,1
Х.: ТОВ "Видавництво "Перас"	275	567,1	К.: ВД "Освіта"	213	4 378,3

Випуск шкільних підручників мовами народів світу

Мова видання	2013		2014	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього, у т. ч.:	2 690	29 870,1	2 515	21 431,0
Українська	1 846	23 214,8	1 808	16 843,4
Російська	503	4 242,6	450	3 052,0
Англійська	93	885,6	51	641,4
Іспанська	6	7,7	1	0,3
Кримськотатарська	18	22,7	1	3,9
Молдавська	9	0,9	10	3,3
Німецька	28	288,5	43	79,8
Польська	11	7,8	13	5,4
Румунська	12	1,3	10	7,2
Русинська	1	0,7	—	—
Угорська	14	3,0	8	2,4
Французька	14	108,9	13	31,0
Видання українською та російською мовами	6	97,0	1	5,0
Видання кількома мовами народів України	1	17,0	1	1,0
Видання кількома мовами народів світу	126	968,6	98	725,9
Словники мовами народів світу	2	3,0	7	29,0

Наростили у 2014 році темпи книгодрукування як за назвами, так і за тиражами (табл. 12): у Закарпатській області кількість випущених книг і брошур зросла на 66 друк. од., або на 40,5%, тиражі — на 91,9 тис. пр., або на 134,2%; у Рівненській області — на 5 друк. од., або на 2,5%, тиражі — на 41,4 тис. пр., або на 57,3%; у Херсонській — на 23 друк. од. (8,6%), тиражі зросли на 3,1 тис. пр. (4%); у Черкаській — відповідно на 9 друк. од. (2%) та на 32,0 тис. пр. (16,5%). Нарощення випуску друкованої продукції за назвами та зниження за тиражами спостерігається в Запорізькій області: кількість випущених книг зросла на 63 друк. од. (19,6%), тиражі зменшились на 101,9 тис. пр. (45,4%); у Хмельницькій — на 39 друк. од. (9,6%), тиражі знизились на 5,0 тис. пр. (1,6%). Зменшення випуску видань за назвами та зростання тиражів спостерігається у Івано-Франківській

області: кількість назв зменшилась на 10 друк. од. (4,3%), тиражі зросли на 0,2 тис. пр. (0,1%), у Миколаївській — на 44 друк. од. (18,6%), тиражі зросли на 1,4 тис. пр. (2,1%), у Сумській — на 24 друк. од. (4,7%), тиражі зросли на 179,0 тис. пр. (51,6%), у Тернопільській — на 60 друк. од. (5,9%), тиражі зросли на 1326,7 тис. пр. (49,9%), у Чернівецькій — на 39 друк. од. (10,6%), тиражі зросли на 4,7 тис. пр. (3,3%), у Чернігівській — на 52 друк. од. (16,4%), тиражі зросли на 140,3 тис. пр. (69,9%). Серед лідерів вітчизняного книгодрукування як за назвами, так і за тиражами, як і раніше, залишаються Київ (6381 друк. од. тиражем 20 149,9 тис. пр.) та Харківська обл. (5408 друк. од. тиражем 23 525,7 тис. пр.). У загальному випуску книг і брошур ці два регіони надрукували більше половини зазначених видань (53,5% за назвами та 79% за тиражами).

Таблиця 12

Випуск в Україні книг і брошур за територіальною ознакою

Випуск видання (республіка, область, місто)	2013		2014	
	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.	Кількість видань, друк. од.	Тираж, тис. пр.
Усього	26 323	69 575,7	22 044	55 312,0
Автономна Республіка Крим	598	383,5	229	104,2
Вінницька	527	236,4	352	128,8
Волинська	317	721,3	257	237,2
Дніпропетровська	805	458,8	804	402,6
Донецька	1 729	3 196,8	1 098	2 760,1
Житомирська	184	75,2	149	58,3
Закарпатська	163	68,5	229	160,4
Запорізька	322	224,6	385	122,7
Івано-Франківська	234	134,5	224	134,7
Київська	123	65,8	105	56,1
Кіровоградська	188	113,2	185	65,0
Луганська	366	137,1	281	101,1
Львівська	1 502	1 269,3	1 360	1 175,4
Миколаївська	237	67,9	193	69,3
Одеська	719	487,2	686	234,4

Полтавська	298	92,3	246	79,6
Рівненська	201	72,2	206	113,6
Сумська	511	346,6	487	525,6
Тернопільська	1 023	2 660,4	963	3 987,1
Харківська	6 674	27 803,1	5 408	23 525,7
Херсонська	267	77,7	290	80,8
Хмельницька	405	313,6	444	308,6
Черкаська	460	193,9	469	225,9
Чернівецька	367	143,3	328	148,0
Чернігівська	318	200,6	266	340,9
м. Київ	7 653	29 974,4	6 381	20 149,9
м. Севастополь	132	57,5	19	16,0

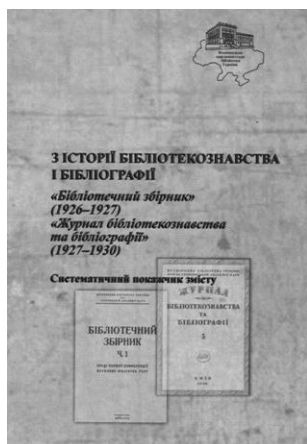
Проанализировано состояние украинского книгоиздания за 2014 год согласно ассортименту издательской продукции, ее языкового и территориального аспектов. Приведены статистические данные по выпуску книг и брошюр ведущих отечественных издательств разной формы собственности, в том числе сферы управления Держкомтелерадио Украины.

State of Ukrainian bookpublishing in 2014 is analyzed accordingly to assortment of publish products, lingual and territorial actives. Production statistics of books manufactured by largest national publish houses with different types of property form (including administration sphere of the State Committee in Television and Radio-broadcasting) are illustrated.

Надійшла до редакції 16 березня 2015 року

РЕЦЕНЗІЇ

Нове видання з історії книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства

3 історії бібліотекознавства і бібліографії. "Бібліотечний збірник" (1926—1927), "Журнал бібліотекознавства та бібліографії" (1927—1930) : сист. аном. покажч. змісту / авт.-упоряд. Т. М. Заморіна ; наук. ред. В. О. Кононенко ; М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України. — Київ : НПБУ, 2014. — 112 с.

Бібліографічний посібник "3 історії бібліотекознавства і бібліографії: "Бібліотечний збірник" (1926—1927), "Журнал бібліотекознавства та бібліографії" (1927—1930)" Національної парламентської бібліотеки України, який нещодавно вийшов друком, інформує про зміст публікацій зазначених часописів, які виходили у 1926—1930 рр. Необхідність вивчення фахової періодики першої третини ХХ століття, що характеризується формуванням "інформаційного поля" українського книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, є цілком очевидною, і така праця потребує всілякої підтримки.

Завдяки заходам, що почалися ще за часів Центральної Ради 1917 р., гетьманський уряд 2 серпня 1918 р. видав закон про заснування Національної бібліотеки Української держави в Києві як самостійної установи при Всеукраїнській академії наук. 2 травня 1919 р. її перейменовано на Всенародну бібліотеку України (ВБУ). Установа довго переживала труднощі через вороже ставлення до неї більшовицької влади, проте безперервно збагачувала власні фонди шляхом влучення дарованих, конфіскованих або придбаних зібрань приватних осіб.

У перше післявоєнне десятиліття фахівці ВБУ здійснювали також науково-видавничу діяльність у галузі

книгознавства і видали три випуски "Бібліотечного збірника" та чотири випуски "Журналу бібліотекознавства і бібліографії".

Як зазначено у передмові до рецензованого посібника, "найактивнішими авторами "Бібліотечного збірника" та "Журналу бібліотекознавства і бібліографії" були члени редколегії В. Козловський, С. Постернак, М. Сагарда, які, власне, визначили їхню стратегію, завдяки чому вони здобули високу оцінку сучасників... У багатьох випадках статті, надруковані в цих виданнях, стали класичними працями" (с. 7). Серед авторського складу часописів були відомі фахівці: Д. Балака, В. Іваницький, М. Іванченко, С. Маслов, М. Ясинський та інші. Однак у "керівних органів" був інший підхід до оцінки їх діяльності. П. Голобуцький зазначає: "Революція поширила поняття "контрреволюційні осередки" на бібліографічну комісію бібліотекознавства і бібліографії ВБУ з її періодичними органами: збірниками, "Журналом бібліотекознавства і бібліографії" та іншими виданнями" [1, с. 40]. Саме це стало причиною недовготривалого видання часописів, а їх авторів — В. Іваницького, М. Іванченка, В. Козловського, С. Постернака, М. Сагарду та інших — спіткала складна доля репресій, звільнення з посад та забуття [2; 3].

Випуски "Бібліотечного збірника" (1926—1927) мали тематичний характер. Перший був присвячений Першій конференції наукових бібліотек УСРР (28—31 грудня 1925 р., м. Київ). На ній ухвалили вважати за основне завдання бібліографічної роботи в Україні складання українського бібліографічного репертуару. Автори проекту мали відповідальне завдання — охопити всю друковану і рукописну літературу на території етнографічної України, а поза її межами — всі твори авторів-українців, де б вони не жили, і всю літературу всіма мовами про Україну (Сагарда М. І. Основні проблеми українського бібліографічного репертуару / М. І. Сагарда // Бібл. зб. — 1927. — Ч. 3. — С. 43—59). Другий і третій випуски "Бібліотечного збірника" присвячені актуальним питанням бібліотечного